

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

15
1921

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Η ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΛΑΝΟΥΔΗ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΤΟΥ ΚΑΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΑΥΤΗΣ
ΕΝ ΤΩ ΚΩΔΙΚΙ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τομ. Γ' σ. 415 κ. ε. περιγράφεται τὸν ἀξιόλογον ὑπ' ἀριθ. 20 κώδικα τοῦ Ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων, ὅστις ἐν γρ. 1α—6α περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ τοῦ τελευτῶντος δεκάτου τρίτου ἢ τοῦ ἀρχομένου δεκάτου τετάρτου αἰῶνος Μαξίμου Πλανούδη μετάφρασιν τῶν εἰς τὸν πρεσβύτερον Κάτωνα κεικῶς ἀποδιδομένων διστίχων γνωμῶν. Εἶνε δὲ ὁ κώδιξ οὗτος ἐξαιρετος οὐ μόνον ἕνεκεν ἰκανῶν γραφῶν, ἀλλ' ὧν διορθοῦνται χωρία τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδόσεων. ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῶν παρασελιδίων σχολίων, ἅτινα, ὅσον οἶδα, εἶνε ἄγνωστα μέχρι τοῦδε. Διὰ ταῦτα ἔκρινα καλὸν νὰ περιγράψω μὲν ἀκριδέστερον τὰ φύλλα ταῦτα τοῦ κώδικος, νὰ παραθέσω δὲ τὰς διαφόρους γραφὰς καὶ νὰ ἐκδώσω τὰ σχόλια ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφιῶν. ἅς μετὰ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις μελέτην τοῦ κώδικος παρακληθεῖς ἀπέστειλέ μοι προθύμως εἰς Ἀθήνας τελευτῶντος τοῦ 1913 ὁ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὡς ἐπίστρατος διαμείνας ζωγράφος κ. Νικόλαος Ὁθωναῖος.

Καὶ δὴ ἐν πρώτοις παρατηρῶ, ὅτι, καθ' ἃ μ' ἔπεισεν ἐπισταμένη μελέτη τῶν φωτογραφιῶν ἐκείνων, ὧν παραθέτω πανομοιότυπον τῆς τοῦ γρ. 5α ὁ κώδιξ ἐγράφη τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος μᾶλλον ἢ τὸν δέκατον τρίτον, ὡς εἶχον σημειώσῃ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ περιγραφῇ τοῦ κώδικος. Εἶτα δὲ ῥητέον, ὅτι οὐκ ἐν πᾶσιν ὀρθῶς εἶχον ὅσα ἐν τῇ περιγραφῇ ἐκείνῃ εἶχον ἐσπευσμένως γράψῃ, καθ' ἃ τοῦ πρώτου βιβλίου λείπουσιν οἱ πρώτοι στίχοι, ὧν προηγείται δι' ἐρυθρῶν γραμμῶν τὸ τέλος ἐσπαραγμένου ποιήματος. Ὅπως ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ πρώτου βιβλίου εὔρηται μετὰ λειψάνου

τῆς ἐπιγραφῆς [Βιβλίον] πρῶτον κάτωθεν ἐρυθροῦ ἐπιτίτλου ἐν σπαράγματι φύλλου, εἰς ὃ ἔδωκα τὸν ἀριθμὸν Λ. ἐπικολλήσας αὐτὸ ἐπὶ τῆς ξυλίνης ἐμπροσθίας πινακίδος τοῦ κώδικος. Τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης τῶν ὀιστίχων τοῦ Κάτωνος προηγούνται ἐν τῷ ἐσπαραγμένῳ ἐκείνῳ φύλλῳ τὰ λείψανα πεζοῦ κειμένου, γεγραμμένου ἐν ἐρυθρῶν γραμμάτων, οὗ σῶζονται τάδε:

. . . . .αι
 . . . . . ἐλαύνουσι
 . . . . . ράξῃ εἵπερ ἰσχυρὸς εἶ
 . . . . . πάζειν ἄλλ' οὐ χρὴ τῇ ἰσχύι
 . . . . . τοῖς δεομένοις αὐτὸς εὐπραγῶν
 . . . . . ρέγει φέρειν χρεῶν τοιοῦτον γὰρ
 . . . . .
 . . . . .

Ὀπισθεν δὲ τοῦ ἐσπαραγμένου τούτου φύλλου ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

καὶ

γινώσκειν . . . . .
 λάτρ . . . . . γονέας . . . . .
 . . . . . δέδιθι . . . . .
 . . . . . ἀγαθοῖς ὀμίλει . . . . .
 . . . . . ἐλθῆς πρὶν ἂν . . . . .
 . . . . . ἀσπάζου . . . . .
 . . . . . διθι τὴν αἰδῶ . . . . .
 . . . . . ἀκριβεία . . . . .
 . . . . . διέρχου τῷ . . . . .
 . . . . . τατα παίδευ . . . . .
 . . . . . μος . . . . .

Ἔχομεν κατὰ ταῦτα ἐν τῇ ἐφθαρμένῃ ταύτῃ σελίδι λείψανα τῶν βραχέων γνωμικῶν τῶν προηγουμένων τῶν ὀιστίχων. Ἄτινα, προτασσομένου συντόμου προλόγου, τελευτῶντος εἰς τῶν λέξεων «τὸ γὰρ τοι ἀναγινώσκειν καὶ μὴ γινώσκειν καταγινώσκειν ἐσὶ» ἀρχονται ὧδε: Καὶ δῆτα τῷ θεῷ λάτρει

Γονέας ἀγάπα. Τοὺς προσήκοντας τιμα. Τὸν καθηγητὴν δέ-
διθι». ¹

Κατὰ ταῦτα ἐν τῷ κώδικι προετάσσετο μὲν ὁ γνωστός ἤδη
ἄρχαυς ἐκεῖνος πρόλογος, ὁ λέγων εἰς τὰς λέξεις καταγινώ-
σκειν ἐσίει, εἶποντο δὲ αἱ σύντομοι ἐν τῷ πεζῷ γινῶμαι, ὧν
ἐν τέλει εἶπετο ὁ πεζὸς ἐπίλογος. οὐ παρετέθησαν ἀνωτέρω τὰ
περισωθέντα λείψανα | . . . αι . . . —ιοιοῦτον γάρ), καὶ κατό-
πιν ἀρχεται τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν διστίχων, οὔτινος ἐν τῷ
κώδικι ἄλλω. Ἀ μόνον τὰ τρία πρῶτα δίστιχα περιέχονται. Ἀκο-
λουθεῖ δὲ κατόπιν τὸ φ 1α διὰ τοῦ στίχου *Εὖ πράττων σύ γε,*
καὶ τὰναντία πάντα φυλάσσου (διστίχου 18 στίχος 1), εἰς ὃ
ἔπεται τὸ φ. 1β, ἀρχόμενον διὰ τοῦ στίχου *Μὴ ἀντιμάχου*
σεαυτῷ μὴ σαυτῷ ἐναντίος εἴης (διστίχου 4 στίχος 1). Ἐντεῦ-
θεν ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ φύλλον 1 κακῶς συνέπηξεν ὁ σταχω-
τής, ἀντιστρέψας τὰς ὀψεις, καὶ πρέπει νὰ αναγνώσωμεν πρῶτον
τὸ φ. 1β καὶ εἶτα τὸ φ. 1α. Ἔπονται δὲ κατόπιν τὰ φ. 2α—6α
μέχρι τοῦ τέλους τῶν διστίχων ἐν τάξει. Καὶ τὸ μὲν *Βιβλίον*
δεύτερον ἀρχεται ἐν φ. 2α, τὸ δὲ *Βιβλίον* τρίτον ἐν φ. 3β καὶ
τὸ *Βιβλίον* τέταρτον ἐν φ. 4β.

Παρέχει δὲ ὁ κώδιξ τοῦ Ἀρχιμανδρείου (Α), ἀντιβληθεὶς
ὑπ' ἐμοῦ πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις ἐκδόσιν τοῦ 1543 (Π) ² τὰς
ἑξῆς διαφοράς, ἐν αἷς διὰ μὲν ἀριθμοῦ δηλῶ τὸ ἐν τῇ ἐκδόσει
ἐκεῖνῃ, ἠριθμημένον δίστιχον ἐκάστου βιβλίου, διαστέλλων τὸν
πρῶτον στίχον αὐτοῦ διὰ τοῦ α καὶ τὸν δεύτερον διὰ τοῦ β.
Προτάσσω δ' ἐν τῇ δηλώσει τῶν διαφορῶν γραφῶν ἐκείνην,
ἣτις εἶνε ἡ ὀρθότερα, ὃ δὲ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἴδῃ, ὅτι οὐκ
ὀλίγα εἶνε αἱ ὀρθότεραι γραφαὶ τοῦ κώδικος τοῦ Ἀρχιμανδρείου.

Εἶνε δ' αἱ διαφοροὶ αὗται γραφαὶ αἱ ἑξῆς:

1. *Κάτωτος Ῥωμαίου* Γινῶμαι παραινετικαὶ δίστιχοι, ἃς μετήνεγκεν ἐκ
τῆς Λατίνων φωνῆς εἰς τὴν ἐλλάδα διάλεκτον *Μάξιμος ὁ Πλανούδης* Paris.
Ex officina Christiani Wecheli. MDXLIII. σ. 3.

2. Ἴδε ἀνωτέρω

Βιβλίου πρώτου δίστιχον 4α ἀντιμάχου σεαυτῶ Π: ἀντιμάχου
σαυτῶ Α: 9β ἂν ἐς τὰ Π: ἀρεστὰ Α 10α ἐρίδαινε Π: ἐρίδαι Α
13α τίς Α: τίς Π 14α εὔτε τίς Α: εὐ τέ τις Π αἰνεῖη Π αἰνεῖει Α.

Τὰ δίστιχα 21—23 ἔχουσιν ἐν τῷ Π ὧδε

Γυμνὸν ἐπεὶ σε φύσις πάντη βρέφος ἔπλασεν ὧ τὰν
Μνώεό μοι πενίης κρατερώτατα φόρτον αἰεῖρειν.

Μὴ τρομέειν θάνατον, βιοτῆς πέρας ὕστατον ὄντα.

Ὅς γὰρ τόνδε δέδοικε, καὶ ὁ ζῆ, πᾶν ἀποβάλλει.

Εἴ σοι μηδεὶς εὐ τι παθὼν παρά σου, χάριν ἴσχει,

Μὴ σύ γε μέμφοιό μοι θεόν, ἀλλὰ γὰρ ἄγχε σεαυτόν.

Ἐν δὲ τῷ Α εὗρηνται μετατεθειμένα κατ' ἄλλαν τάξιν
καὶ μετὰ τινῶν μικρῶν διαφορῶν ὧδε.

Μὴ τρομέειν θάνατον βιοτῆς πέρας ὕστατον ὄντα

ὅς γὰρ τόνδε δέδοικε, καὶ ὁ ζῆ πᾶν ἀποβάλλει

Εἴ σοι μηδεὶς εὐ τι παθὼν παρά σου χάριν ἴσχει

μὴ σύ γε μέμφοιό μοι θεόν· ἀλλὰ γὰρ ἄγχε σεαυτόν.

Γυμνὸν ἐπεὶ σε βρέφος ἔπλασεν ὧ τὰν

μνώεό μοι πενίης κρατερώτατα φόρτον αἰεῖρειν.

24β σπανίσειν Π: σπανίσειν Α 25β εἴης Π: ἴης Α 28α τέ-
χναις Π: τέχνη Α

Βιβλίου δευτέρου 6β τὰ πράγματα Π: τὸ πρᾶγμα τε Α 8β ὁ
σὲ Α: ὁ σε Π 13α εἰς σὲ Α: εἴς σε Π 20β τελέθουσι Π: τελέθου-
σιν Α 21α ἄττα Α: ἄττα Π 22β γλεύκουσ Α: γλεύκου Π 24β
εὐμενέει γὰρ τοῖσδε τύχη Α εὐμενέει γὰρ τοῖς τύχη Π 27β μέτωπα
κομῶντα Α μέτωπα κομῶσα Π μοῖρα φαλακρῆ Π: τέμπε φαλακρῆ
ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ὡς χειρὶ νεωτέρῃ τύχη φαλακρῆ 32α νοῦς
μερόπων γὰρ Π: νοῦς γὰρ μερόπων Α

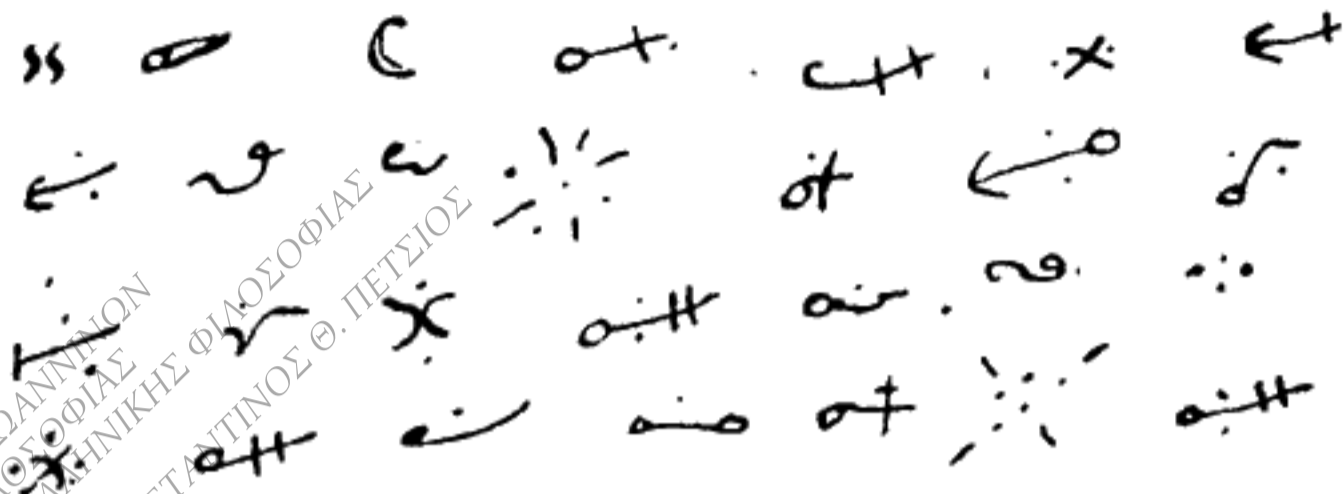
Βιβλίου τρίτου 5β ἀδρανέος Α: ἀσθενέος Π 6β ἴσχη Π:
ἴσχει Α 7β γελάσση Π: γελάση Α 8α πινάκεσσι Α: πινάκεσσι Π
8β ἐπακούοις Α: ἐπακούης Π 9α Κῆν Α: Ἦν Π ἔη Π: ἔοι Α
9α σμικρολόγος Π: σμικρολόγος καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ χειρὶ νεωτέρῃ σμι-
κροκάρει(;) Α 12α ἀγάγης Π: ἀγάγη: Α 13β φεύξη Π: φευξῆ Α
15α σίγα Π: σίγα Α 17β τίνε Π: τίννυ Α 16α δεσμά Α: θεσμά Π
18α πάγχυ Α: πάνυ Π λέγουσι Π: λέγουσιν Α

Βιβλίου τετάρτου 1α ὠλεσιθύμως Α: ὠλεσιθύμων Β 3α ἐπι-
 λείψει Α: ἐπιλείψει Β 6α χροῖα Β: χαρακτηῖρα ἄνωθεν δ' αὐτοῦ
 χειρὶ νεωτέρῃ χροῖα Α 7α μυστοπόλοιο Β: μυστιπόλοιο Α 7β ἐμ-
 βρίμμητ Α: ἐμβρίμμημα 8α πρᾶττε κακῶς ΠΑ 9β εὖ Β: γὰρ εὖ
 Α 11α μῆθελε Α: μῆ θέλε Β λαιμῶ τῶν οἱ γεγραμμένων χειρὶ νεω-
 τερῃ Α: λαιμῶ Β 12α δεῖμον Β: δείμων Α 13β εὖ φρονέειν Α:
 εὐφρονέειν Β 14α κάμνεις Α: κάμνης Β 15α πταίων εἶ; Β: πταίεις Α
 16β οὐχ ἡ Α: οὐχί Β 17α κνιπέιης Α: κνιπίης Β 18α βιότοιο Α:
 βιοτοῖο Β 20α ὅτι Β: ὅτι Α 23α πότμου Α: πότμον Β 25α
 πῖν Α: πῖν Β ἐθέλης Β: ἐθέλεις Α 28α σοφίην γὰρ Β: γὰρ σο-
 φίη Α 28β σύνεσις γ Β: σύνεσις Α 32β αἰ Α: αἰ Β 33β
 δυσπραγίαν Β: δυστυχίην Α 39β μοῖδέ Α: μὴ δέ Β αἵματι Α: αἵ-
 ματι Β 40α ὑπείκε Α: ὑπεῖκε Β 41α ἀμαρτήσεις Α: ἀμαρτήσης
 Β 42α κείνος Β: κάκεινος Α 43 β φῶσί Β: φῶσι Α 45α δμῶας
 Β: δμῶας Α 45β κᾶνους Α: κ' ἀνθρώπου; Β Μετὰ τὸ τέλος ἐν τέ-
 λει: † Τέλος σὺν θεῷ τοῦ κάτωτος Α: λείπουσι Β

Κατὰ τοῦτο ὃ εἶνε μάλιστα λόγου ἄξιος ὁ κωδῆξ τοῦ Λα-
 γιμανθρείου, ὅτι περιεχει κατὰ τὰ προρρηθέντα καὶ σχόλια ἐν
 τῇ ᾠγ. εἶνε δὲ ταῦτα ἐρυθρὰ καὶ ἀναφέρονται εἰς παραπεμ-
 πτικά σημεῖα. ὧν ἕκαστα εἶνε γεγραμμένα τοῦτο μὲν ἄνω-
 θεν τῆς οἰκείας λέξεως τοῦ κειμένου, τοῦτο δὲ πρὸ τοῦ ἀντι-
 στοιχοῦ ἐν τῇ ᾠγ σχολίου. Ἐκδίδω δὲ τὰ σχόλια ταῦτα κατω-
 τέρω, προτάσσω ἐκάστου τὴν παραπομπὴν εἰς τὴν προμνη-
 μονευθεῖσαν ἐκδοσιν οὕτως ὥστε ὁ ἀναγνώστης εὐκόλως δύνα-
 ται νὰ εὕρῃ τὰ χωρία, εἰς ἃ ἀναφέρονται τὰ σχόλια. Δὲν
 θεωρῶ δὲ ἄσκοπον νὰ παραθέσω ἐνταῦθα καὶ αὐτὰ τὰ σχή-
 ματα τῶν παραπεμπτικῶν σημείων ἐν ἰδίῳ πίνακι. Θὰ μοὶ δεθῇ
 ὁ εὐκαιρία ἄλλοτε ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως καὶ ἄλλων πολ-
 λῶν παραπεμπτικῶν σημείων ἐκ δύο ἄλλων κωδίκων, ἐχόντων

1. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι τὰ φύλλα 3α καὶ 6α δὲν ἔχουσιν
 σχόλια, ἀλλὰ μόνον τὸ κείμενον, τὰ δὲ φύλλα 1α καὶ 1β εἶνε λίαν ἐφθα-
 ρμένα οὕτως ὥστε μόνον λέξεις σχεδὸν δύνανται νὰ ἀναγνωσθῶσιν. Τὰ φύλλα
 2α, 2β, 3β, 1α καὶ 4β ἔχουσιν ὀλεστώτερον βλαβὴν, ἐντελῶς δ' ἀβλαβὴ εἶνε τὰ
 φύλλα 5α καὶ 5β, ἐν οἷς ἀναγιγνώσκεται τελείως τὸ κείμενον τῶν σχολίων.

τλήθῃς τοιούτων σημείων. νὰ πραγματευθῶ τὰ κατ' αὐτά. ἐπι-

Παραπέμπτικὰ σημεῖα τοῦ κώδικος τοῦ ἀρχιμανδρείου Ἰωαννίνων

... καὶ κινόμενος ἡμέκτος, ὅπερ ὅν προσείλκυσεν ἀκόμη μέχρι τοῦδε τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὴν ἐλληνικὴν παλαιογραφίαν ἐσχολουμένων.

Σχόλια

Ψυλ. 1α

(111 α—β) . . . θάνατος ἀδηλός ἐστι, μηδέποτε εἴρησ ὡς ἀπροσβούτα τὸν δείνα κληρονομήσω ἢ ὡς . . . ρίαν γενομένου τοῦ ἐξουτοῦ τιμορήσομαι τοὺς αὐτοῦ παῖδας· ἴσως γὰρ προαναρπα[σθέν]τος ἐκείνου . . . λεύει τὰ . . . ὠμέλεδα . . . εἰ . . . εἰ . . . μὴ ἀπὸ . . . φεσθαι.

(122 α—β) [Πιρὰ κινεῖ μὴ φοβεῖσθαι τὸν θάνατον· ὁ γὰρ τοῦτον θεένος φησιν ἀπόλλυσιν ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ ὁ ζῆ· ὁ δὲ μετ' εὐχαριστίας αὐτὸν προσδεχόμενος κέρδος ὅπερ ἐξῆσεν ἡγεῖται.

(21 α—β) Εἰ τοῖς δεομένοις ἐπὶ ἡμέρας, νῦν οὐδεὶς ἀντιλαμβάνεται δυστυχῆσαντος, μὴ τὸν θεὸν ὡς ἀπρονοήτως κατα σε ἐ . . . θέντα αἰτιῶ, ἀλλὰ σεαυτὸν καταδίκασε ὡς οὐκ ἄξιον εἶναι, μὴ ὅς παρὰ τῶν . . .

... καὶ τὸ ἔργον ἀκολουθεῖν

(21 α) ἐκ τῶν κολάκων παραινεῖ μὴ ἀπατᾶσθαι] . . . μετιέναι . . .

(21 α—β) Εἰ τὸ παρὰ σοι τίμιον ὡς εὐτελές ἡγήσῃ . . . φειδόμενος δ' ἕξῃς· εἰ δὲ τὸ παρ' ἄλλοις εὐτελές ἡγήσῃ τίμιον, οὐκ . . .

. . . . . ὡς πολλῶ τὸ πρῶτῳ ἐστὶν ἄξιον· καὶ οὐκ ἂν χαρίσαιτο
ὁ ἔχων· καὶ οὕτω τη . . . . . φεύξῃ ἐκ τῶν τριῶν.

Φυλ. 1 β

(10 α—β) Ε . . . . . ἡ δὲ νῦν

πρατ . . . . . φων . . . . . συμφωνήσῃν ἑτέροις

τουσιν ὁμῶς οὐδὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀναίτιος εὐρίσκειτο ἢτοι ἐκτὸς τοῦ
ψεύγεσθαι.

(10 α—β) Τοῦτο ὁμοιον τῷ Εὐαγγελίῳ ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς
σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ τὰ ἑξῆς.

(11 α—β) Οὕτως τοὺς ἀνθρώπους φίλει ὥστε μηδὲ σαυτοῦ ἀμε-
λεῖν καὶ τοῖς μὲν φίλοις τὰ ὠφέλιμα προξενεῖν, σαυτῷ διὰ ψ . . .
πρὸς . . . . . μ . . . . .

(12 α—β) Τ . . . . .

[δ]οῦναι διανοοῦνται . . . . .

. . . . . [μεσο]λαβήσῃ· καταγνωσθεὶς ὡς . . . . . πολιτεία
ἀσύμφορος διαφημ . . . . .

(14 α—β) Τῷ λέγοντί σε σοφὸν ἢ ἀνδρεῖον ἢν μὴ τοιοῦτος ἦς,
κριτῆς . . . . . μᾶλλον συνειδήσει ἢ σοῖς ἐπαινοῖς.

Φυλ. 2 α

(12 α—β) παραινεί προτιμᾶν τὸν ἀγνώτα τοῦ γνωρίσ[αντος] ὃν
γάρ φησιν ἔγνωσ κρίσει μακρᾷ ἔγνωσ, [τόνδε] ἀγνώτα τυχερόν ἐστιν
ἢτοι ἀμφίβολον ἢτοι καλὸν ἀποβῆναι ἢ τούναντίον.

Ἐπεὶ φησιν ἡ μὲν ζωὴ ἡμῶν ἀδηλον ἔχει τὸ τέλος, ὅτι μέντοι
. . . . . οὐμεθα τοῦτο παντάπασι φανερόν, εἰ συμβαίν[ει . . . . .]
κέρδος ἐργάζεσθαι μηδὲν κερδαίνειν μὴ ἀθύμει· ἔχεις γὰρ κέρδος τῆς
ζωῆς καὶ ὅσον χρόνον ἐν τῷ μεταξύ ζῆς, κέρδος ἡγοῦ.

(17 α—β) Εἰ τῶν δούλων ἀμαρτανόντων ὀργίζῃ, ἀλλὰ σκόπει
σεαυτὸν πρὸς τὸ μετριώτατον ἀποβάλλειν· οὐ γὰρ ἀλλοτριῶν, ἀλλὰ
τῶν σῶν καὶ οἰκείων φείσῃ· ὧν μὴ τυχόντων φειδοῦς, σαυτῷ προξε-
νήσεις ζημίαν.

(39 α—β) Τὸ γὰρ κοπιᾶν καὶ κερδαίνοντα μὴ εἰδένα· φυλάσσειν τὸ πορισθέν, αὐ . . . ἐπὶ τῆς . . . καὶ ἐν τούτῳ . . . ἀσωτίας κωλύ . . .

40 α—β) Εἴ γὰρ καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν χρή . . . αὐτήν .

. . . . .

[Βιβλίον δευτέρον]

(1) . . . σοφίαν καὶ ἀρετήν· τοὺς γε μὴν ἀκολάστους ἔρωτα· οὐ πρὸς ἀρετὴν συγκρίνων ἐνταῦθα δυσχεραίνων, εἰ παρά τινων τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ προτιμῶνται· ἰστέον δὲ ὅτι ἐν[ταῦθα . . .]

Ἡσιόδου Βιργίλιον εἶχεν, ἀντὶ δὲ Νικάνδρου μακρόν, ἀν·ὶ Ὀμήρου Λουκιανὸν καὶ ἄντι

Φυλ. 2 β

(3α) Οὐ κωλύει τὰ θεῖα φρονεῖν ἀλλὰ μὴ περιεργάζεσθαι τὰ θεῖα μυστήρια· τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου κατὰ τὴν ἡμετέραν γραφήν· καὶ τὰ ἐξῆς·

(9 α—β) Εἰ καὶ πρὸς καιρὸν θεάση φησὶν τοὺς πονηροὺς εὐπραγοῦντας, ἀλλὰ μὴ καὶ εἰς τέλος τούτους εὐτυχήσειν ἡγοῦ· ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τίσουσι τὴν ἀξίαν·

(13 β) Οὐδὲ γὰρ χρήται σοὶ συμβούλῃ ὁ θεὸς περὶ ὧν βούλεται εἰς σέ, καὶ σοῦ γὰρ χωρὶς ὅπερ ὤρισεν ἐκτελέσει.

(14 α—β) Δύναται νοεῖσθαι εἰς τε τὸ μὴ φθονεῖν καὶ τὸ μὴ φθονεῖσθαι· καὶ γὰρ καὶ ἄμφω ἐπαχθῆ· καὶ ὁ φθονῶν γὰρ δῆλός ἐστι ταῖς τῶν ἄλλων εὐπραγίαις ἀχθόμενος καὶ φθονούμενος αἰεὶ ὑποπτὸς ἐστι καὶ βαρέως φέρει τὰς παρὰ τῶν φθονούντων ἐπιβουλάς.

Φυλ. 3 β

(28 α) [Πε]ρὶ τῶν ἐνεστώτων φησὶ φρόντιζε καὶ τῶν μελλόντων ὅπως τὰ κατὰ σαυτὸν διαθήσεις· τὸ γὰρ παρελθυθὸς οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι ἢ ὡς ἐγένετο· περισσὸν γοῦν καὶ μάταιον περὶ ἐκείνου μεῖε-
τᾶν· καὶ γὰρ ὁ θεὸς τούτων τῶν δύο ποιεῖ τὴν πρόνοιαν καὶ ταῦτα δύναται μεταβάλλειν ὡς βούλεται, οὐ μὴν καὶ τὸ γεγονὸς ποιῆσαι· ὅτε οὐκ ἐγένετο.

(31 α—β) Πολλοὶ γὰρ ἀκρυσία δίδοντες ἑαυτοὺς διὰ ταῦτα νοσοῦντες αἰτιῶνται τοῖς καιροῖς, λέγοντες τὸ ψῦχος ἐλύπησέ με, ὁ καύσων ἐξέκαυσε καὶ τὰ τσιαῦτα.

[Βιβλίον τρίτον]

(1 α—β) Ὡς γὰρ ὁ νεκρὸς ἀκίνητος καὶ ἀναίσθητος τὴν σωματικὴν κίνησιν τε καὶ αἴσθησιν, οὕτω καὶ ὁ ἀπαίδευτος ἀναίσθητός ἐστι κατὰ τὴν ψυχὴν.

(2 α—β) Εἰ μὲν ἀσέμνως βιωῶν κακῶς ἀκούεις, διόρθωσαι σαυτόν, εἰ δ' ὀρθῶς, μὴ ἐπιστρέφου τῶν κακῶς λεγόντων· τίς γὰρ (:) ἡμῖν καὶ τοῖς τῶν σκαιῶν λόγοις λεγόντων ὅτι καὶ βούλονται μὴ διὰ τὸ ἐθέλειν καλύψαι τὰ τοῦ φίλου ἀμαρτίαν προστρίψης σεαυτῷ [αἰ]σχύνῃ ὡς εἶδότε, μὴ βουλομένῳ δὲ ὡς ὁμόφρονι ἑαυτὴν ἐκκαλύψαι.

(3 α—β) Εἰ μὲντοι ἔστι καὶ τὴν σαυτοῦ κατάστασιν καὶ τιμὴν τηρῆσαι καὶ τὴν τοῦ φίλου ἀμαρτίαν καλύψαι, εὖ ἂν ἔχοι· εἰ δ' οὖν ἀλλὰ σὺ γε τὸ κατὰ σαυτόν σκοπεῖ.

(4 α—β) Τοὺς ἐπαινοῦντάς σε καὶ ἀσπαζομένους ἐξ ἀληθοῦς ἀπλότητος δέχου, τοὺς δὲ κολῶκεύοντας ἀποστρέφου· δόλιοι γὰρ εἰσιν.

(5 α—β) [Μὴ ἀ]μέτρως τῷ πόνῳ ἑαυτοὺς διδόναι παραινεῖ, ἐνίοτε δὲ τοῖς πόνοις ἀνέσεις παραμιγνύειν τινὰς ὡς ἂν ἀπονώτερος καὶ πρὸς τὸ μέλλον γίνοιτο.

Φυλ. 4 α

(8 α) Τοῦ[το λέγει] πρὸς τὸν μ[ὴ παῖδας] ποιήσαντα· ὁ γὰρ κληρονόμος ἔχων παῖδας μάταιος ἂν εἴη τὸν ἐκείνων κλῆρον ἄλλοις διανέμωι.

(12 α—β) Οὐ κωλύει μὴ γαμεῖν· ἀλλὰ μ[ὴ] διὰ προῖκα μεγάλην κ[α]κίαν καὶ μοχθ[η]ροῦν ἄγεσθαι γυναῖκα κ[αὶ] διὰ ταῦτα ἀ[ναγ]κάζεσθαι κατέχειν αὐτήν.

(13 α—β) Τοῖς τῶν ἄλλω[ν] παθήμασι δεῖ μαθεῖν ἡ[μᾶς] καὶ ὡς διδασκάλῳ τῷ ἐκ[είνων] βίῳ χρήσασθαι τί μὲν πράξομεν τ[ί δὲ] ἀποστραφησόμεθα.

(16 α—β) Ἀδίκως ἔσθ' ὅ[τε] κριθεῖς καὶ κ[ατα]δικασθεῖς, τ[ὴν] πρὸς τοῦ κριτοῦ ζήτησι ἐπικουρίαν· οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ οἱ νόμοι τέ δύνανται ἐν γραφαῖς κείμενοι, εἰ μὴ ἐστὶν ὁ τὰ δίκαια κρίνων καὶ τούτους εἰς τέλος ἄγων.

(18 α—β) Προτρέπεται πάσας τὰς τῶν σοφῶν βίβλους μετιέναι καὶ μὴ μόναις ταῖς τῶν ποιητῶν ἀρκεῖσθαι· ταύταις γὰρ πρώτως οἱ νέοι παιδεύονται, αἷς πολὺ τὸ τερατώδες καὶ μυθικόν· δεῖ δὲ καὶ τὰς περὶ ἀληθειῶν διεξιούσας ἐκμελετᾶν.

Φυλ. 4 β

(20 β) . . . φησὶν [ὡς ὅτε ἡ γυνὴ βούλεται τι κατορθῶσαι τῶν αὐτῇ καταθυμίων, τότε τὰ δάκρυα προβάλλεται οἴσκει δέλεαρ, οἷς πειθόμενος ὁ ἀνὴρ πολλάκις ἑαυτὸν ἔβλαψεν.

[Βιβλίον τέταρτον]

(1 α—β) [Υ]πείκειν τοῖς γονεῦσι προτρέπεται· εἰ γὰρ πληγὰς παρὰ τῶν διδασκάλων λαμβάνων ὑπομένεις, πολλῶ μᾶλλον πατρὸς ἀγανάκτησιν φέρειν δεῖ.

(8 α—β) Οἷς μὲν φησὶ φανερὸν τὸ κέρδος καὶ ἀναμφισβήτητον, ταῦτα μετέρχου· οἷς δε ἀμφίβολον μηδὲ προσάψῃ τούτων ὡς ἂν μὴ πολλὰ μογήσας κέρδους ἐκτὸς εὐρεθῆς.

Φυλ. 5 α

(9 β) Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐ τὸ εὖ παθεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὖ δρᾶσαι κέρδος ἡγείται.

(10 α—β) Εἴ σοι πρόσεστί τι ὅπερ ὑποψίαν ὡς μέλλον βλάψειν παρέχει, ἀπόρριψον ὅσον τάχος αὐτό· τὸ γὰρ πρὶν ἀμεληθὲν πολλάκις ὕστερον ἔβλαψεν.

(12 α—β) Ἐπειδὴ δῆλόν ἐστιν ὡς πάντα σοι τὰ θηρία φόβον παρέχει, ἐν θηρίον ὑπὲρ τὰ ἄλλα, τὸν ἀνθροπον, φυλάσσεσθαί σε προτρέπομαι· δείκνυσι δὲ τὴν τῶν ἀνθρώπων κακίαν χεῖρω καὶ τῶν ἀλόγων εἶναι.

(15 α) Ἀποτρέπει τὸ θύειν σφάγια τὸν κακῶς βιοῦντα· οὐ γὰρ θύματα, ὧ οὗτος, ἀλλ' ἀρετὴν παρ' ἡμῶν ὁ θεὸς θέλει.

(16 α—β) Φίλων ἐθέλων κτήσασθαι, μὴ πλούσιον ἢ ἔνδοξον ζητεῖ ἢ τινα τῶν εὐδαιμονούντων, ἀλλὰ σοφόν, σπουδαῖον καὶ σύντροφον χρηστόν.

(18 β) Κακὰς τέρψεις τὰς ἀκολάστους ἡδονὰς.

Φύλ. 5 β

(22 β) Ὡς τὸν νοῦν φησὶν συνεχῆς ὀξύνει μελέτη, οὕτω καὶ τὰς χεῖρας ὁ ἔθισμός ἐνεργεστέρας ποιεῖ.

(23 α—β) Μὴ προμελέτα φησὶ καὶ φοβοῦ τὸν θάνατον· τί γὰρ δεῖ τοῦτον φοβεῖσθαι, μᾶλλον μὲν οὖν μηδὲν τὴν παρούσαν ζωὴν ἡγούμενον ἀσμένως αὐτὸν προσδέχεσθαι.

(28 α—β) Ἦτοι μὴ λήγε μανθάνων· μόλις γὰρ κἂν ἐν μακρῇ
τριβῇ καὶ μελέτῃ λόγου δυνήσεται τις βραχεῖαν πορίσασθαι σύνεσιν.

(31 α—β) Τῷ οἴνῳ καὶ τοῖς ἀφροδισίοις ἐστὶ φησι καὶ τέρψις καὶ
ἔοις· τὴν μὲν οὖν ἐξ οἴνου τέρψιν ἀσπάζου, τὴν δὲ αὐτοῦ γνωσμένην
ἔριν καὶ μάχην ἀπόφευγε.

(Ἐάτω ἄνευ τινὸς παρακομπῆς νεωτέρᾳ χειρὶ ἰσχυρῶς καὶ βεαίως).

